עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ט מהלכות מלכים הל' יג]:
ק ב ג מיי' פ"ה מהל' מאכלות אסורות הל' ג סמג לאוין קלג קלד [טור י"ד סי' סב ע"ש בב"י]:

מסורת הש"ס

א) [לעיל ג. ק:], ב) טהרות פ"א מ"ג, ג) [נ"ל הטמאה], ד) נ"ל יאכלו, ה) [לא נמצא בזבחים אלא בריש טהרות פליג ר' יהודה עליה דר"מ וכן הרגיש מהרש"א ואולי יתכן להיות וכן נמי בזבחים קה: דהא דקתני וכו' וכן איתא בלשון הר"ש במשנה דריש טהרות ע"ש], ו) [ועי' בפי' הרא"ש ריש טהרות שכתב דלא היה גרס דברי ר"מ אלא סתם משנה],

¹לא תאכל הנפש עם הבשר ר' יהודה ור' אלעזר סברי כל שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על אבריו והני טמאין נמי הואיל ואתה מצווה על דמן אתה מצווה על אברין ורבנן סברי לא תאכל הנפש עם הבשר אלא בשר לחודיה כל שבשרו מותר אתה מצווה על אבריו וכל שאין בשרו מותר אי אתה מצווה על אבריו ור' יהודה למה ליה קרא ליתי איסור אבר ליחול על איסור טומאה א)שכן איסורו נוהג בבני נח אין הכי נמי וכי איצטריך קרא לרבי אלעזר תניא נמי הכי אבר מן החי נוהג בבהמה חיה ועוף בין טמאה בין טהורה שנאמר ¹רק חזק לבלתי אכול הדם כל שאתה מצווה על דמו אתה מצווה על אבריו וכל שאי אתה מצווה על דמו אי אתה מצווה על אבריו דברי רבי אלעזר וחכמים אומרים אינו נוהג אלא בטהורין שנאמר לא תאכל הנפש עם הבשר אלא בשר לחודיה כל שבשרו מותר אתה מצווה על אבריו וכל שאין בשרו מותר אין אתה מצווה על אבריו ר' מאיר אומר אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד (סימן שמואל שילא שימי) אמר רבה בר שמואל אמר רב חסדא ואיתימא רב יוסף ואמרי לה אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא ואיתימא רב יוסף ואמרי לה רבה בר שימי אמר רב חסדא ואיתימא רב יוסף מאי טעמא דר"מ אמר קרא ²וזבחת מבקרך ומצאנך אמר רב גידל אמר רב מחלוקת בישראל א)אבל בבן נח דברי הכל מוזהר על הטמאין כטהורין תניא נמי הכי אבר מן החי בן נח מוזהר עליו על הטמאים כטהורים וישראל אינו מוזהר אלא על הטהורין בלבד איכא דאמרי טהורה ור"מ איכא דאמרי טהורים ורבנן אמר רב שיזבי אף אנן נמי תנינא ב)אבל אבר מן החי ממנה אינו סופג ארבעים ואין שחיטה מטהרתה במאי אילימא בישראל פשיטא דאין שחיטה מטהרתה אלא לאו בבני נח מכלל דאסור רבי מני בר פטיש רמי רישא אסיפא ומשני רישא בישראל וסיפא בבן נח אמר א] רב ג)אבר מן החי צריך כזית מ"ט אכילה כתיבה ביה מתיב רב עמרם אכל אבר מן החי ממנה אינו סופג את הארבעים ואין שחיטה מטהרתה ואי סלקא דעתך בעינן כזית תיפוק ליה דקאכל כזית ב] כדאמר רב נחמן ג)במשהו בשר גידין ועצמות הכא נמי במשהו בשר גידין ועצמות תא שמע דאמר רב
אכל

רש"י

לא תאכל הנפש עם הבשר. לא תאכל ממנו בעוד שהנפש עמו וזו היא אזהרה לאבר מן החי: **טמאין אתה מצווה על דמן.** בכריתות בפרק דם שחיטה (דף כא.) לא יצאו מכלל אזהרתו אלא שרצים ודגים וחגבים ומהלכי שתים: **לא תאכל הנפש עם הבשר.** משמע הא אין דם הנפש עמו אכול: **שכן איסורו נוהג בבני נח.** שאף הם הוזהרו עליו דכתיב (בראשית ט) אך בשר בנפשו דמו וגו' ור' יהודה הא שמעינן ליה גבי גיד לעיל (דף ק:) דמשום האי טעמא חייל אטמאה שכן איסורו נוהג בבני נח: **כי אילטריך קרא.** לאסרו לר' אלעזר אילטריך דאסר ליה בטמאה כר' יהודה ולית ליה איסור חל על איסור באיסור חמור אי לאו דכתביה קרא: **תניא נמי הכי.** כר' יוחנן דרבי אלעזר ורבנן מהאי קרא ילפי: **וכל שאי אתה מצווה על דמו.** דגים וחגבים: **אלא בבהמה טהורה.** ולא בחיה ועוף ואע"פ שהן טהורין: **מבקרך ומצאנך.** וכתיב בתריה אבר מן החי: **אבל בן נח מוזהר.** על הכל דכל דקרינא ביה בשר לחודיה אכול קרינא ביה אבר מן החי לא תאכל: **איכא דאמרי טהורה.** קתני ובהמה קאי כר' מאיר ואית דאמרי טהורים קתני ואף חיה ועוף במשמע: **אף אנן נמי תנינא.** במסכת טהרות דבן נח מוזהר על הטמאין והתם (פ"א מ"א) קאמר י"ג דבר נאמרו בנבלת עוף טהור וכך וכך בנבלת עוף טמא וזו היא מהן: **אכל אבר מן החי ממנה.** בעוף טמא קא מיירי: **אינו סופג.** וקסבר אינו נוהג בטמאים כרבנן: ה"ג **ואין שחיטתה מטהרתה.** ואעוף טמא קאי וקאמר דאין שחיטתה מטהרתה והא דנקיט לה לשון נקבה משום דרישא אתחיל בה לשון נקבה דתנן בה הכי נבלת עוף טמא צריכה מחשבה כו': **במאי.** קתני סיפא אין שחיטתו מטהרתו אי נימא בישראל פשיטא דהא טמא הוא והא ליכא לפרושי מטהרתו מידי טומאת נבלות דעוף טמא אין לו שום טומאה אפילו בבית הבליעה וע"כ אין מתירתו באכילה קאמר אלא לבן נח קאמר שאין שחיטתו מתירתו לו באכילה כל זמן שהוא מפרכס כדאמרינן בפ"ב (לעיל דף לג.) דבן נח לאו בשחיטה תליא מילתא כו' וגבי טהורה הוא דאמרינן שחיטה מכשרא ליה לבן נח מיגו דמכשרא ליה לישראל דליכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור שמעינן מינה דאפילו רבנן מודו דבן נח מוזהר על ג)הטומאה באבר מן החי: **רמי רישא אסיפא.** קתני רישא אינו סופג אלמא אין אבר מן החי נוהג בטמאין והדר תני אין שחיטתו מטהרתו וליכא לאוקומא אלא באבר מן החי אלמא נוהג: **רישא בישראל וסיפא בבן נח.** ורבנן היא. ומעיקרא כי רמייה הוה משמע ליה נמי סיפא בבן נח ומיהו לא הוה ידע טעמא והדר פשטה דאפי' למ"ד אין נוהג בטמאין בישראל הוא דקאמר דקרינא ביה כל שאין בשרו מותר אי אתה מצווה על אבריו אבל בבן נח מודה: **אבר מן החי צריך כזית.** ג)אע"ג דתרי קראי כתיבי חד לאבר מן החי וחד לבשר מן החי לא תימא דאתרבי אבר אע"ג דאין בו שיעור אלא ודאי יש בו שיעור בעינן דאין אכילה בפחות מכזית: **אכל אבר מן החי ממנה.** מעוף טמא: **אינו סופג.** דאינו נוהג בטמאין ועל כרחך בדאיכא שיעור דאיסור אבר מן החי בטהורה עסקינן דאי ליכא שיעור פשיטא דאינו סופג ואי ס"ד איסור אבר מן החי בכזית וה"נ דאכל כזית אמאי אינו סופג והא איכא כזית ואיכא לאו דלא ד)(יאכל כי) שקץ הם (ויקרא יא): **כדאמר רב נחמן.** לקמן [ע"ב]: **במשהו בשר וגידין ועצמות.** משלימין לכזית דמשום טומאה לא מחייב דאין בגידין ועצמות טעם טמא ומשום אבר מחייב דלהכי פלגינהו קרא לאבר מן החי ובשר מן החי דמיחייב אאבר אף על גב דאין שיעור בשר ואבשר אע"פ שאינו אבר:
בחייה

תוספות

ורבי יהודה למה ליה קרא ליתי איסור אבר מן החי וליחול אאיסור טומאה שכן איסורו נוהג בבני נח. פי' כדשמעינן ליה לעיל (דף ק:) גבי גיד דמההוא טעמא חייל אאיסור טומאה וא"ת ודילמא מהכא יליף וי"ל דלא מצי למילף מהכא דאיסור מוסיף הוא דאיתוסף ביה איסור אבר מן החי לבני נח אבל גיד לא נאסר אלא לבני יעקב ולא הוי אלא איסור חמור: **כי איצטריך לר' אלעזר.** וא"ת אי קסבר בהמה בחייה לאברים עומדת אם כן איסור בת אחת היא ואפי' למאן דלית ליה בחמור על קל מודה וי"ל דאיסור טומאה קדים בעוד שלא נקשרו ד] אברים בגידים: **ורבי מאיר אומר אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד.** הקשה רבינו אפרים דתנן בריש מסכת טהרות י"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור כו' והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים ומליקתה ושחיטתה מטהרת טרפתה מטומאתה דברי ר' מאיר וי"ל דדברי ר' מאיר לא קאי אכולה מילתא אלא לענין שחיטה ומליקה נקט ליה דפליג עליה ר' יהודה ה] ה)בזבחים בס"פ טבול יום (דף קה:) דהא דקתני נמי התם דמטמא טומאת אוכלין בכביצה לא אתי כרבי מאיר ולא אמרינן מדסיפא ר' מאיר רישא נמי ר"מ ומיהו לפי מה שרצה הש"ס לדקדק שם מדסיפא רבי מאיר רישא נמי ר' מאיר קשה דאדרבה מדמציעתא דאבר מן החי לאו ר' מאיר רישא נמי לאו ר' מאיר וי"ל דהוה מצי למימר וליטעמיך וק"ק לשון הגמרא התם דקאמר מאן שמעת ליה דאית ליה דמליקתה ושחיטתה מטהרת טרפתה מטומאה ר"מ אמאי צריך לדקדק בענין זה הא קתני בה בהדיא דברי ר"מ ו): **אלא לאו בבני נח.** דאין שחיטתו מתירתו באכילה כל זמן שמפרכסת גבי נבלת עוף טהור דקתני רישא ושחיטתה מטהרת טרפתה מטומאתה ולא קתני דאין שחיטה מטהרתו כדקתני סיפא גבי טהורה דוקא הוא דאמר שחיטה מכשרה ליה לבני נח מגו דמכשרה לישראל דליכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור ותימה דתקשה מהך משנה לרב אחא בר יעקב דאמר לעיל בפ"ב (דף לג.) דאין מזמנין עובד כוכבים על בני מעים ומיהו בלאו הכי אמר לעיל דתניא דלא כוותיה וקושית המשנה אינה פשוטה כל כך:
אכל

תורה אור השלם

1. רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר: דברים יב כג
2. כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְיָ לְךָ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ: דברים יב כא

מוסף רש"י

שכן איסורו נוהג בבן נח. שכן איסור חמור הוא ויש בו כח לחול על אחרים ומהו חומרו שנוהג בבני נח (לעיל ק:).

שיטה מקובצת

א] אמר רב יהודה אמר רב אבר מן החי צריך כזית: ב] תיפוק ליה דקאכל כזית טמא כדאמר: ג] אבר מן החי צריך כזית דאע"ג דתרי קראי כתיבי חד לאבר מן החי וחד לבשר מן החי לקמן לא תימא: ד] שלא נקשרו אבריו בגידים: ה] דפליג עליה ר' יהודה וכן נמי אמרי' בזבחים בסוף:

רבינו גרשום

ליתי איסור אבר ויחול על איסור טומאה כו'. כלומר שכן איסורו נוהג בבני נח: של אבר מן החי. כלומר דזו היא אחת משבע מצות שנצטוו בני נח דכתיב ויצו אלהים על האדם אכל תאכל זה אבר מן החי. כלומר מה שראוי לאכילה לאחר מיתה אבל מחיים אין ראוי לאכילה: תניא נמי הכי אבר מן החי וכו'. דלר' יהודה לא איצטריך קרא אלא לר' אלעזר: אבר מן החי כו': מ"ט דר"מ דכתיב וזבחת מבקרך ומצאנך. כלומר באותה פרשה דכתיב לא תאכל הנפש עם הבשר וזהו אבר מן החי דבר הלמד מענינו. במה הכתוב מדבר בבקרך ובצאנך וזהו בבהמה טהורה: אבל בבן נח מוזהר על הטמאין כטהורין. כלומר שבהמה טמאה (היתה) [היא] מותרת להן כטהורה: איכא דאמרי טהורין ורבנן. כלומר חיה ועוף טהורין: אמר רב שיזבי אף אנן נמי תנינא. כלומר דבן נח מוזהר על הטמאין כטהורין: האוכל אבר מן החי הימנה. כלומר מצפור טמאה: ואין שחיטתה מטהרתה שלא תהא מטמא אבל אע"פ ששחטה מטמא: אלא

רבינו גרשום (המשך)

לאו בבן נח. כלומר לא היה סופג את הארבעים אבל היה נהרג שאזהרתן היא מיתתן שלא היה לבני נח שום דין בעולם אלא מיתה דכתיב שופך דם האדם באדם דמו ישפך: ר' מני בר פטיש רמי רישא אסיפא ומשני כו'. כלומר דקתני רישא דהאוכל מנבלת עוף טהור ואבר מן החי הימנה סופג את הארבעים וסיפא דקתני האוכל אבר מן החי הימנה אינו סופג את הארבעים וכיצד רמי רישא אסיפא רישא קתני דאפי' מנבלת עוף טהור סופג את הארבעים א) וסיפא קתני דאפי' מנבלת עוף טמא אינו סופג את הארבעים אלא (לא) רישא דקתני דהאוכל מנבלת עוף טהור או אבר מן החי הימנה היה סופג את הארבעים בישראל. וסיפא דקתני האוכל אבר מן החי מעוף טמא אינו סופג את הארבעים בבן נח דאינו סופג את הארבעים אבל היה נהרג: מותיב רב עמרם האוכל אבר מן החי ממנה כו'. כלומר אע"ג דבבן נח מוקמינן לה ישראל נמי אם אכל אבר מעוף טמא אינו סופג את הארבעים דאמרי' לעיל כל שבשרו מותר אתה מצווה על איבריו כל שאין בשרו מותר אי אתה מצווה על איבריו והא אין בשרו מותר: הכא נמי משהו בשר גידים ועצמות. כלומר מה דאמרי' האוכל אבר מן החי אינו סופג את הארבעים דלא אכל כזית בשר אבל אכל כזית (בשר) מכולם בין בשר וגידים ועצמות ולא הוה אלא משהו בשר ולפיכך אינו סופג את הארבעים משום טומאה דלא הוה כזית בשר: תא שמע דאמר רבא

א) דברי רבינו בכאן צ"ע דמאי רומיא דהא גבי עוף טהור בוודאי נוהג אבר מן החי גם לישראל וע"כ צריך לפרש כפירש"י ומאוה לייסב.